

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Newsletter

Evropský program

05/2008

1. – 15. červenec 2008

Čtrnáctideník o Evropské unii z české perspektivy

Speciální číslo "Česká republika a Lisabonská smlouva"

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

právě jste otevřeli 5. číslo pravidelného newsletteru Evropského programu Asociace pro mezinárodní otázky. Pro toto speciální číslo jsme zvolili téma "Česká republika a Lisabonská smlouva". Věříme, že série článků, které připravil tým pod vedením Karla Ulíka, Vám přinese další informace a inspirativní podněty k této tolik diskutované otázce.

Než se s Vámi rozloučíme před prázdninovou přestávkou, dovoluji Vám poděkovat za dosavadní přízeň. Velmi nás těší pozitivní reakce z ČR i od zahraničních čtenářů naší anglické verze. Děkujeme také za kritické komentáře – díky nim můžeme kvalitu newsletteru dále zvyšovat!

Mé osobní poděkování pak patří všem, kteří se dosud podíleli na přípravě tohoto newsletteru - mladým lidem, kteří vnášejí do sféry mezinárodního dění vynikající odbornou úroveň, potenciál pro další rozvoj a v neposlední řadě nadšení pro věc.

S přátelským pozdravem za přípravný tým,

Ivana Jemelková,
vedoucí Evropského programu a koordinátorka projektu newsletteru

V tomto vydání najdete

Dozvuky irského referenda
Lisabonská smlouva na pořadu dne již jen v šesti zemích
Česká politická scéna a irské „ne“
Ústavní kapitola českého ratifikačního procesu
České předsednictví podle starého scénáře

Mini-analýzy

Dozvuky irského referenda

Jana Drlíková, Jana Slavíková

12. června 2008 Irové odmítli v referendu 53,4 % Lisabonskou smlouvu (LS). Informační kampaň začala poměrně pozdě, možná i proto, že průzkumy veřejného mínění mírně favorizovaly zastánce smlouvy. Zatímco však podíl voličů „pro“ stagnoval kolem 40 %, počet odpůrců jej s blížícím se referendem rychle doháněl.

S převzetím předsednické úlohy Francií se Nicolas Sarkozy snaží najít vhodný způsob, jak přimět Iry ke změně stanoviska. Nejenže francouzský prezident ohlásil návštěvu Dublinu, aby zjistil důvody irského „ne“, ale do médií se dostala i zpráva, že se zvažuje ponechání stávajícího počtu komisařů jako ústupek odpůrcům LS.

Na setkání se šéfem francouzské politiky se chystají obě strany, které vedly kampaň proti LS. Jak Sinn Fein, tak i strana Libertas odmítají úvahy o novém referendu, ale vítají diskusi s francouzským prezidentem o dalším směřování EU. Požadují ovšem novou smlouvu a lepší podmínky pro Irsko. Naopak předsedové stran Labour Party a Fine Gael, kteří LS podporovali, se odmítají plánovaného setkání na francouzské ambasádě účastnit.

Samotní Irové jsou k plánům francouzského prezidenta zdrženliví. Irský šéf diplomacie již dříve varoval, že jeho země bude potřebovat čas na zhodnocení situace. „Irsko si nepřeje, aby ho kdokoli vydíral. Rozhodnutí o dalším osudu LS přijmeme z irské perspektivy a v nejlepším zájmu země“, řekl irský ministr zahraničí Micheál Martin. Irsko plánuje představit podrobnou analýzu na říjnovém setkání Rady. M. Martin ale věří, že se situaci podaří zdárně vyřešit. Jako příslib nabízí nedávné průzkumy veřejného mínění, kde se 82% Irů domnívá, že členství v EU je pro Irsko přínosné.

Podle průzkumů veřejného mínění by LS odmítli občané i v dalších členských státech. Agentura TNS Ioni zjistila, že až 63% obyvatel EU si nepřeje přijetí LS ani obdobné smlouvy. V ČR je podle agentury STEM situace podobná. Ještě v dubnu tohoto roku si 53% populace přálo, aby byla LS schválena, 47% bylo proti ratifikaci. Poté lze však sledovat obrat podobný irskému – dle posledního výzkumu je schválení smlouvy Parlamentem nakloněno 47% občanů. Zajímavé také je, že ve všech průzkumech STEM provedených k LS se pouhých 21-23% dotázaných domnívalo, že rozumí změnám obsaženým ve smlouvě. Přesto v průzkumech veřejného mínění převládá názor, že by o smlouvě přenášející další pravomoci do Bruselu měli lidé rozhodovat v referendu.

Česká politická scéna a irské „ne“ Sylvie Milerová

Jak je již v naší zemi zvykem i u méně závažných otázek, česká politická scéna je názorově roztržštěná i ohledně Lisabonské smlouvy (LS) a řešení situace po jejím odmítnutí irským lidem. LS je ale specifická tím, že boří i tradiční hranice mezi levicí a pravicí. Zatímco KSČM zastává po irském referendu stanovisko, že tato smlouva nemůže a nebude naplněna, ČSSD volá po urychlené ratifikaci. Tu navíc považuje za jednu z podmínek „příměří“ během českého předsednictví. Ratifikaci si přeje i Strana zelených, která ve svém prohlášení respektuje vůli irských občanů, ale také požaduje pokračování ratifikačního procesu v ostatních zemích EU. KDU-ČSL již tradičně zaujala spíše vyčkávací postoj, neboť vyzývá, aby politické strany počkaly na verdikt Ústavního soudu, jemuž byla smlouva poslána k přezkoumání.

Zřejmě nejméně čitelným zůstává postoj ODS, lídra vládní koalice. Její čestný předseda, prezident Václav Klaus, jehož názory mají na členy strany dodnes silný vliv, výsledek referenda přivítal a neváhal „evropanství“ přirovnat k esperantu, mrtvému, umělému jazyku. Premiér Topolánek, zdá se, ke smlouvě nezastává žádné jasné ideové stanovisko, ale spíše takové, které mu v danou chvíli připadá politicky nejvýhodnější, což se potvrdilo, když prohlásil, že pokud Parlament neschválí smlouvu o umístění amerického radaru, nedovede si představit, že by ODS hlasovala pro LS. Advokátem takového směnného obchodu je ostatně i europoslanec Jan Zahradil. Alexandr Vondra zase prohlásil, že ČR by neměla podlehnout výrokům zemí jako např. Francie, které vyhrožují, že pokud LS nebude přijata, bude znemožněno další rozšiřování EU, které je jednou z priorit ČR.

V oficiálním tiskovém prohlášení předsedy vlády se lze dočíst, že ČR by měla využít času, který jí poskytuje posuzování smlouvy Ústavním soudem, pro diskusi nejen doma, ale i v rámci EU a vyzývá ČSSD ke konstruktivnímu přístupu. Zdá se ovšem, že premiér tento přístup svým

čerstvějším ultimativním výrokem o souvislosti mezi LS a smlouvou o radaru nijak nepodpořil. Nicméně oficiálním stanoviskem vlády, v souladu s ostatními zeměmi Visegrádské čtyřky je, že díky irskému „ne“ – bez ohledu na to, zda ratifikace bude nebo nebude pokračovat – LS v platnost vstoupit nemůže.

Lisabonská smlouva na pořadu dne již jen v šesti zemích

Marián Zachar

Odmítnutí Lisabonské smlouvy (LS) v irském referendu vnáší další nejistotu do evropského integračního procesu. I když není za současné situace možné, aby LS vstoupila v platnost bez schválení všemi členskými státy, většina evropských politiků nevidí jiné východisko než pokračování stávajícího ratifikačního procesu. Přestože oficiální stránky EU hovoří o probíhající ratifikaci již pouze ve třech zemích (ČR, Itálie, Švédsko), formální souhlas nebyl dosud vysloven vícero státy.

Drobnou náplastí na irské referendum byl představitelům EU kladný postoj nizozemského parlamentu a relativně překvapivé schválení smlouvy v Belgii. Zde se, navzdory dlouhodobé politické krizi a složitějšímu procesu přijímání (souhlasit musí všech pět regionálních parlamentů, stejně jako obě komory federálního parlamentu), vyslovili 10. července pro.

Španělsko zareagovalo podobně. Vzhledem k březnovým volbám se předpokládalo hlasování až v září. Po nich ale nabralo schvalování v parlamentu na rychlosti a pět dní po belgickém „ano“ zakončil i zde senát absolutní většinou ratifikační proces. Posledním formálním krokem k definitivnímu završení celého procesu zůstává jen podpis krále Juana Carlose.

Mimo Irska, ČR a Německa zmíněných v dalších článcích newsletteru, zůstává situace otevřená pouze v Polsku, Itálii a Švédsku. Velká Británie totiž 16. července uložila podepsanou smlouvu v Římě, čímž ratifikaci oficiálně uzavřela. Tím se i ukončila diskuse ohledně britského referenda, která nabrala po irském odmítnutí na intenzitě.

V Polsku schválil parlament LS již v dubnu a přes původně odmítavý postoj prezidenta, který se pravděpodobně nechal přesvědčit svým francouzským protějškem, to vypadá, že smlouvu nakonec podepíše. Přes výzvy italského prezidenta se LS projednat před tamními předčasnými volbami nepodařilo. Parlamentní hlasování se očekává v nadcházejících týdnech. Díky pohodlné většině se v Itálii problémy nepředpokládají, v opozici ke smlouvě je pouze Liga severu a komunisté. Stejně tak švédští zastánci LS v Riksdagu mají jasnou převahu. Opozice nabádá k vyčkávání, ratifikace se plánuje na podzim, zřejmě až v listopadu.

S ubývajícími státy bez LS tak lze očekávat stále více pozornosti celé Unie směrem k situaci v České republice.

Ústavní kapitola českého ratifikačního procesu

Jan Potucký

Ústavní soud (ÚS) byl v dubnu požádán Senátem ČR, aby posoudil soulad Lisabonské smlouvy (LS) s českým ústavním pořádkem. S tímto jednáním se ztotožnil ve svém oficiálním vyjádření Ústavnímu soudu prezident Klaus. Vláda je naopak přesvědčena, že dokument Ústavě neodporuje.

Pro ÚS je to velká premiéra, neboť ústavní konformnost mezinárodní smlouvy dosud nikdy neposuzoval. Proto musí soud v tomto směru prodiskutovat i otázky procesní, např. zda bude zkoumat ústavnost jen těch partií o nichž vyslovil pochybnosti Senát, či se věnovat celé LS.

Bez ohledu na politický kontext celé záležitosti je možno předpokládat vyjasnění některých právních otázek kolem evropské integrace. Meritum věci spočívá především v otázkách státní

suverenity, přenosu pravomocí a diskutované Listině základních práv EU (více [zde](#)). Horní komora považuje mj. za nezbytné přezkoumat, zda posun v těchto aspektech nepřekročil pravomoc delegovanou Českou republikou na EU na základě čl. 10a Ústavy.

Ústavní soud se začal předloženou otázkou již zabývat. Na výsledek si musíme počkat na podzim, předseda soudu Pavel Rychetský očekává rozhodnutí v září. Pokud soud označí LS jako neslučitelnou s ústavním pořádkem, nebude možné beze změny ústavy smlouvu ratifikovat.

V tomto směru nejsme jediní v Evropě. Obdobně postupovaly u předchozích smluv mnohé členské státy. Aktuálně se, na podnět bavorského poslance CSU Petera Gauweilera, LS zabývá německý ústavní soud. Stejný poslanec poslal do Karlsruhe již Smlouvu o Ústavě pro Evropu, vzhledem k jejímu odmítnutí Francouzi a Nizozemci však bylo jednání pozastaveno.

Vlastní podnět následně podala i Strana levice (Die Linke). V Německu sice došlo ke schválení smlouvy oběma komorami, čeká se však na podpis prezidenta Köhlera. Ten se rozhodl akceptovat požadavek ústavního soudu a pozdrží svůj podpis, dokud se soud ke smlouvě nevysloví, což zřejmě bude trvat několik měsíců. V případě nálezů hodnotícího LS jako nekonformní se Základním zákonem by ratifikace – obdobně jako v ČR – vyžadovala ústavní změnu.

České předsednictví podle starého scénáře

Václav Bacovský

Zatímco irské odmítnutí Lisabonské smlouvy (LS) vyvolalo v Evropě mnoho otázek a nejistot, pro českou vládu se tím paradoxně vyřešil jeden z otazníků vznášejících se nad naším předsednictvím.

Až doteď musela vláda počítat se třemi scénáři. Nyní se ovšem zdá, navzdory snahám Nicolase Sarkozyho, že se smlouvu do konce roku ratifikovat ve všech státech nepodaří a české předsednictví proběhne v „klasické podobě“. Vyhne se tak určitým nejasnostem kolem implementace LS, stejně tak se šest měsíců dopředu již můžeme koncentrovat na jediný scénář.

Dalším kladem z pohledu ČR je fakt, že k odmítnutí došlo již v červnu. Problémy s ním spjaté tak aktuálně musí řešit Francie a prostor pro české priority není ohrožen do takové míry, jako by byl v případě ratifikačních problémů během či těsně před naším předsednictvím. Navíc, role českého premiéra ani ministra zahraničí nebude umenšena ve prospěch nové hlavy společné zahraniční politiky.

Zásadnější změny se ovšem kvůli irskému „ne“ nekonají. Úloha předsednické země spočívá především v komunikaci dovnitř a vně EU (nejen s jednotlivými institucemi a členskými státy, ale i se státy kandidujícími, s médii a širokou veřejností). Programové priority se tak jako tak podaří prosadit při nejlepším jen ve stopovém množství. Důležitou okolností našeho předsednictví je totiž vedle LS i končící období Evropského parlamentu a Komise. Nejpozději od března se tak bude řešit jen zbytková agenda. V našem případě bude přesahovat oněch obvyklých 80%, neboť Francie bude věnovat většinu své energie právě řešením institucionální reformy. Češi navíc zdědí další komplikovanou agendu, např. otázku reformy společné zemědělské politiky a s tím spojenou revize finanční perspektivy.

Pro programové a komunikační aspekty našeho předsednictví nemají komplikace kolem ratifikačního procesu výraznější důsledky. Na druhou stranu ale atmosféra v EU nebude tolik příznivá. Nemějme tedy od našeho předsednictví přehnaná očekávání.

Řekli o Lisabonské smlouvě...

Neil O'Brien, ředitel think-tanku Open Europe, o irském referendu, 13. června 2008

„Je to významné vítězství ve jménu všech obyčejných lidí napříč Evropou nad povýšenou a arogantní politickou elitou. Když zastánci evropské ústavy nedokáží zvítězit ani v Irsku – jedné z nejvíce proevropsky založených zemí – je jasné, že jejich vize budoucnosti Evropy jsou do největší míry zpochybněny.“ [Více](#)

Martin Schulz, předseda Strany evropských socialistů v EP, o irském komisaři pro vnitřní trh, Charlie McCreevym, který přiznal, že nečetl Lisabonskou smlouvu, 17. června 2008

„Musíme se zeptat pana Barrosa, co to má v komisi za lidi. Hlavně když tam má někoho, kdo se chová jako papež evropské deregulace a přitom řekne, že tu smlouvu nečetl ani jí nerozumí.“ [Více](#)

Václav Klaus, prezident ČR, o tom, jak by se mělo postupovat s institucionální reformou po irském „ne“, 18. června 2008

„Je třeba si sednout ke stolu a napsat zcela nový dokument úplně jiného typu, založený na jiných myšlenkách a jiném základě. Jestli mě ještě donutí, abych byl dlouho v nemocnici a rehabilitoval, tak ho z dlouhé chvíle napíšu.“ [Více](#)

Mirek Topolánek, premiér ČR, o ratifikaci LS v českém parlamentu, 20. června 2008

„Nehodlám přesvědčovat poslance k podpoře Lisabonu a nevsadil bych si ani stovku na české „ano“.“ [Více](#)

Jo Leinen, předseda ústavního výboru Evropského parlamentu, 13. června 2008

„Komunikace v Evropě je katastrofa.“ [Více](#)

Tipy na publikace

Centre for European Policy Studies

Policy brief „What next? How to save the Treaty of Lisbon“ zkoumá možné scénáře vyřešení současné situace kolem irského odmítnutí Lisabonské smlouvy. Autoři navrhnou dokončení ratifikace ve zbývajících státech tak, aby byli Irové postaveni před otázkou, zda se chtějí připojit k ostatním 26 zemím, či zůstat mimo.

Bertelsmann Stiftung

Zajímavým srovnáním může být práce Dominika Hierlemanna „Irish Vote, Europe's Future: Four Options After the 'No'“, která se věnuje stejnému problému. Autor analyzuje čtyři možné cesty, po kterých se evropští politici mohou po neúspěšném referendu vydat. Jeho doporučení se zásadně neliší od závěrů předchozí publikace – dokončit ratifikaci a postavit irské voliče před LS znovu. K jejich přesvědčení navrhuje zvláštní deklaraci potvrzující irskou neutralitu, daňovou nezávislost a kontrolu nad potraty.

Newsletter vyjadřuje názory autorů. Názory vyjádřené v textu nemusí být nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

Koordinátorka projektu: Ivana Jemelková Vedoucí vydání: Karel Ulík Tajemnice: Lenka Ryjáčková Mini-analýzy: Václav Bacovský, Jana Drlíková, Sylvie Milerová, Jan Potucký, Jana Slavíková, Marian Zachar Řekli o Lisabonské smlouvě a Tipy na publikace: Karel Ulík Korektury: Lenka Ryjáčková Odborná editace: Václav Bacovský, Ivana Jemelková, Karel Ulík Grafický návrh: Side2 Sazba: Josef Vomáčka Kontakt na redakci: newsletter.ep@amo.cz

---

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) Žitná 27, 110 00 Praha 1 Tel./Fax: +420 224 813 460 E-mail: info@amo.cz / www.amo.cz